

MAGYARSAG

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

ELOFIZETESI ÁRAK:

Helyben: Egy óra kor. 1.—	Vidékre: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre ——— 3.—	Negyedévre ——— 3.60
Félévre ——— 6.—	Félévre ——— 7.—
Egész évre ——— 12.—	Egész évre ——— 14.—

Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.

A lap megjelenik hétfő kivételével minden nap

Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.

Telefon száma 54-67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Hirdetések petit számítással, díjszabás szerint.

Apró hirdetések ára: egy szó 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

A császár döntött.

Budapest, szeptember 18.

Élső Ferenc József, Ausztria császára, hadparancsot adott ki, melyben egy csapással letarolja mindama szép reményeinket, melyeket a magyar királyba vetettünk, az iránt, hogy végre teljesíti legalább egy részét ama nemzeti óhajainknak, forró vágyainknak, melyek minden becsületes hazafi szívében eleven mozgásba hozzák, s amelyeket törvény is biztosít számunkra. A császár szava rideg, kemény és határozott. Kezeken kimondja, hogy a hadsereg kérdésében egy szemernyi változtatást sem enged. «Tudja meg — ugymond hadparancsában — különösen hadseregem, melynek szilárd szervezetét *egyoldalú* törekvések lazíthatnák, hogy *sohasem adom fel azon jogokat és jogosultságokat, melyek legfőbb hadurának biztosítva vannak. Maradjon hadseregem közös és egységes, amilyen most.*»

Hát ennél világosabban és határozottabban nem lehet beszélni. De mintha éreznék, hogy e szavaival a nemzet legszentebb érzelmeiben gázol, s éppen azt a népet veri arcul, világ csufjára, amely legtöbb hűséggel és odaadással viseltetett iránta, egyben felhívja a hadsereget, hogy «*esküjéhez hiven* haladjon előre a komoly kötelességteljesítés útján», vagyis vessen ki lelkéből, szívéből minden más nemes érzést, csak a hadurhoz való feltétlen engedelmisséget tartsa meg. Ez mintha árnyéka volna bizonyos félelemnek, bizonyos előre nem látott, csak sejtetni engedett események bekövetkezésének. Szinte kezdi megvilágosítani gróf Tisza István ama gyalázatos és vérgig felháborító kijelentését, hogy ha a nemzet kegyelemre be nem adja derekát és le nem mond jogos aspirációiról, akkor kormányzó eszközzé válik a golyó és az akasztófa.

Igaz, hogy nem első eset volna a golyóval és akasztófával való kormányzás nálunk, hisz számtalanszor volt benne részünk, mióta a Habsburgok örökébe jutott Szent István koronája, de ezuttal még se tartunk tőle. Bizunk a nemzet józanságában, hogy nem lépi át a törvényes határokat jogai kivívásában és a király esküjében, hogy mint eddig, ezután is a törvények és az alkotmány alapján uralkodik, nem pedig a Tisza ajánlotta eszközökkel. Mert hogy a harc — békes uton bár — de tovább folyik a nemzeti jogokért, az kétségtelen. Csak az kétséges, hogy meddig és mily eredménnyel. Egyelőre ugyan, a hadparancs értelmében, nincs semmi reményünk arra, hogy vágyaink teljesüljenek, de hát «az idő méhe sokkal viselős, előbb-utóbb meg kell születni annak.»

A legszomorubb és a legmegdöbbentőbb a dologban mindenesetre az, hogy mint már olyan sokszor, ezuttal is keresztül taposott az osztrák császár a magyar királyon, és a

hazafiatlan, szolgálalkü elemek, karöltve az osztrák generálisokkal és politikusokkal, letiporták legjobbjainkat. Sajnos, nem ezek, hanem amazok tanácsait követte a király. Most már értjük azt a mély lehangoltságot, amely a királyi kihallgatások után elfogta jobb érzésű politikusainkat és államférfiainkat, értjük azt a mély-séges titkolózást, amelybe burkolóztak. Fájt a szívük, égett a lelkük attól a fagyos elzárkózástól, melylyel a király a nemzeti aspirációk iránt viseltetett s nem akartak a vészmadár szerepére vállalkozni. Csak a Tisza Istvánok hirdették kárörvendve a golyót és akasztófát. Az aljasságnak és a szolgálalküségnek még csak ez a fajtája hiányzott az újabb magyar politika egén. És bizonyára nagy része van ennek a csuf viselkedésnek a hadparancsban megjelölt rideg álláspontban. Már most az a kérdés: mi következik ezután? Akad-e olyan elszánt, minden elvetemültségre kész ember, aki, ha másképp nem megy, golyóval és akasztófával hajlandó kormányozni? Mert a királyi döntés után jóformán csak az e fajta kormányzás lehetséges. Az üres kézzel jövő kormányok a mostani parlamentben már előre lehetetlenné volnának téve. Nem marad tehát más hátra, mint egyszerűen szétverni a képviselőházat s új választások útján olyan többséget teremteni, amely árkon-bokron át kövesse a kormányt. Amde ez tiszta választások útján teljesen képtelenség. Hisz ma már az egész nemzet egy szível-lelékkel a nemzeti követelések ügyéhez csatlakozott s önszántából ugyan meg nem választ olyan képviselőt, aki azok elejtésével kéri a polgárság bizalmát s óhajt mandátumhoz jutni. Ha pedig a jövő kormány az erőszakos választások útján akar többségre szert tenni, akkor el kell készülnie olyan viharra és vértengerre, aminőben ez országnak alkotmánya helyreállítása óta még nem volt része. És vajjon lesz-e elég lelkiismeretlensége és bátorsága magyar politikusnak az ilyen ocsmány hadjáratra? Nem merjük hinni, de ha mégis lesz, akkor csak készítesse el azokat az akasztófákat és töltesse meg a fegyvereket, mert szüksége lesz rá. De amellet jó lesz vigyáznia, mert a golyó nem mindig azt találja, akinek szánya van s igen sokan jutottak már hurokra olyanok, akik másnak szánták azt.

Fájdalommal és keserűséggel vettük tudomásul a hadparancsban közzétett döntést, bizonyára úgy veszi azt az egész ország is. Hogy milyen bonyodalmak keletkezhetnek a király e rideg magatartásából, azt csak a jó Isten tudja, emberi elme annak megítélésére ma még képtelen. De bármi következék is, bizunk nemzetünk Geniuszában s a nemzet erejében, hogy diadalmasan állja meg a nehéz megpróbáltatást és küzdelmet, mert «jönni kell és jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imágság epedez, száz-ezrek ajakán».

A válság.

Budapest, szept. 18.

Mindenütt csalódás és elkeseredés fogja el az embereket. Szembeállították a királyt a nemzettel s akik e merényletet elkövezték, nyomatékos rendreutasítás kell, hogy érje őket. Ami szenvedélyek eddig lappangtak s a reménytakarója alatt szunnyadtak, azok most mind előretörték s ma már a nézeteltérések is eloszlottak s összpontosulnak az önvédelemben és hangos tiltakozásban. Soha a nemzet jogainak és igazának a védelmében nem volt oly fenséges, mint ma, elrejtí fájdalomát, néma ajakkal vár és lesi azt a pillanatot, mikor jogainak akármiféleképpen is érvényesülnie kell. És ne is nyilatkozzék meg ma még a nemzet közös akarata semmiféle külsőségben, higgadság és előrelátás éljen a keblekben, annál erősebb lesz akkor az ellenállás, mikor annak az órája üt.

Politikai pártjaink közül méltán függ a nemzet tekintete a nagy szabadelvű párton, ugyszólván a szabadelvű párt van ma hivatva arra, hogy nemcsak a hadiparancs közjogi sérelmeivel szemben, de a kibontakozás módozatainak a meghatározásában is felvegye a vezető szerepet. Ezt meg is fogja tenni akkor, mikor a pártterkezetlen határozza meg álláspontját, melyről felirat alakjában — törvényhozási uton — világosítja fel a királyt azokról a nagy tévedésekről, a melyeket rossz tanácsadók hadiparancsba szöttek. Nem hallgathatjuk el a párthatározattal kapcsolatosan azon óhajunkat, hogy amikor a törvényhozás felír a királyhoz, hogy akkor a függetlenségi párt is hasonló akarattal lépjen elő s erős és szenvedélyes tiltakozásával ne licitáljon rá a szabadelvű párt javaslatára. E ténynél egyöntetű megállapodásnak kell létrejönni a pártok között, mert csak így nyilatkozik meg a nemzet fölfogása a maga egészében a király előtt, ami aztán magában rejti azt a nagy súlyt is, amit a felirat tulajdonképpen célozni akar. A törvényhozásnak most egynek kell lenni, mert minél nagyobb a tömörülés, annál erősebb az ellenállás is.

Az esemény részleteit a következőkben csoportosítjuk:

A szabadelvű párt.

A szabadelvű pártnak valóságos forrongást idézett elő a hadiparancs. A pártot váratlanul és végtelenül kinosan érintette az esemény. Altalános a vélemény a pártnak, hogy ez a lépés végzetes és szerencsétlen kifejezéseivel a 67-es kiigyezés védőinek a helyzetét megnehezítette s ha voltak ellentétek és eltérő nézetek a pártnak, a hadiparancs azokat teljesen eloszlatta s elérte a szabadelvű tábor egységét. A sérelem világos s abban mindenki egyet ért s azért a katonai köröket teszik felelőssé, mert azoknak vastag tudatlansága adhatta a király ajkára azokat az alkotmány- és közjog ellenes kifeje-

zések, amelyek a hadiparancsban befoglaltatnak s Magyarország önállóságát próbálják halomra dönteni.

A szabadelvű párt *ma egygyé vált és erős lett.* Minden párt- és személyes érdek háttérbe szorult s felülkerekedett az erős nemzeti érzés, amely kifejezést fog most nyerni azon az értekezleten, mely a szabadelvű párt nemzeti álláspontját fogja kinyilatkoztatni.

Ha a szabadelvű párt eddig habozott kifejezést adni álláspontjának, még pedig azért, mert nem akart prejudikálni a királyi döntésnek, ez a habozása is megszűnt, mert a királyi döntést ma megismerték a hadiparancs útján, mely nem hogy nem ad meg semmit sem, de egy lépéssel tovább megy, önállóságunkat akarja megdönteni azáltal, hogy a néptörzsek közé sorol, a vendek, románok, szerbek s tótokkal egy színvonalra helyezvén.

Most már teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy nincs érv, amely a szabadelvű párt nyílt állásfoglalását akár elnyomhatná, akár elodázhathatná. Ma már meg kell tartani az értekezletet s hogy a nézeteltérések teljesen megszűntek s nem fogják zavarni az értekezlet hangját és határozatát, erre vonatkozólag jellemző *Ivánka Oszkár és Kubinyi Géza* tegnapi esti találkozására, amely legjobban kifejezi az ellentétek eloszlását.

A hadiparancs erős bírálata közben *Ivánka Oszkár* ezt mondta:

— Nem lehet túrni egy percig sem ezt a helyzetet! Talpra kell állanunk. Most én is azt mondom, hogy össze kell hívni a pártértekezletet és még ma átadom az elnöknek az összehívást kérő ívet.

— *En pedig hozzátok csatlakozom!* — mondotta *Kubinyi*.

Kiss Ernő, a szolnoki képviselő, aki a Házban közbeszólásaival legjobban támadta az obstrukciót, felkiáltott:

— Eljen! *Kubinyi* és *Ivánka* kezét fognak egy célra. Én is aláírom az ívet.

— Hiszen magyarok vagyunk mindnyájan — mondotta *Kubinyi*. Mindenkinek össze kell fogni. Most döltek szét a pártfalak.

A képviselők akkor már mind sűrűbben gyülekeztek a pártkör helyiségében. Az elhangzott kijelentéseket mindenki helyesléssel fogadta. A

csoporthoz erősen kihangzott *Rubinek Gyula* képviselő szava:

— *Meg kell tartani az értekezletet.* Sőt minél előbb. Már hétfőre tüzzék ki. Ahányan leszünk, annyian leszünk.

A körülálló zajosan helyeselték s általános óhaj lett, hogy a párt hétfőn tartson értekezletet.

Az értekezletre összehívó ívet azonnal megszerkesztették és aláírták: *Ivánka Oszkár, Kubinyi Géza, Kristóffy József, Szentiványi Gyula, Sándor Pál, László Mihály, Kiss Ernő, Steiner Ferenc, Rubinek Gyula.*

Tegnap este csak gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök jelent meg a pártban azok közül, akik kihallgatáson voltak a királynál. *Schmidt József* volt államtitkár ezzel fogadta a belépő miniszterelnököt:

— Kegyelmes uram, nagy ideje, hogy jöjj. Nagy szükség van itt a megnyugtató szavakra.

Többen azonnal azzal a kérdéssel fordultak gróf *Héderváryhoz*, hogy az ő tudomásával adták-e ki a hadiparancsot?

— *Nem tudtam róla semmit* — felelt a miniszterelnök.

— És ki viseli a felelősséget érte? — kérdezte *Sándor Pál*.

— *A legfőbb hadur* — felelt gróf *Héderváry*. Ez a legfőbb hadur legszemélyesebb ténye, melyért senki sem felelős.

— És helyes a koronát belevonni ugy a politikába, hogy az ellenzék egyenesen őt támadja? — kérdezte *Sándor Pál*.

— Ez a politika bevitele a hadseregbe! — kiáltotta *Kubinyi Géza*.

— Ez nem a politika bevitele — mondotta a miniszterelnök. — Ő Felsége csak meg akarta nyugtatni a katonákat, hogy nem lesz változás a hadseregben.

— Ez törvénybe ütközik — vélték néhányan.

— Ez a király felségjogán alapszik. Ő Felségének joga volt e lépésre.

Khuen-Héderváry miniszterelnök arra kérte aztán a jelenvoltakat, hogy ne nézzenek sötét szemüvegben a fejlemények elé s csillapítani próbálta a szenvedélyeket, törekvése azonban sikertelen volt, mert a párt egy villanyütésre egysé-

ges nézetten volt, hogy okvetlenül értekezletet kell tartani, melyen a hadiparancsban foglalt rendelkezéseket tárgyalja s azt eljuttatja a királyhoz.

A miniszterelnök látva sikertelen törekvését a szenvedélyek lecsillapítása körül, arra kérte a párttagokat, hogy az értekezletet ne vasárnap, hanem *hétfőre* tegyék át, mert ő vasárnap aligha lehet még Budapesten. Később aztán a miniszterelnök azzal az ígérettel távozott, hogy ő Felségével közölni fogja a fölmerült aggodalmat. A miniszterelnök kijelentései arra engedtek következtetni, hogy bécsi tartózkodását fölhasználja arra, hogy a nemzetet megnyugtató intézkedéseket eszközöljön ki a királynál.

A pártértekezlet — mint illetékes helyről értesülünk — a hadiparancsossal fog foglalkozni, de vannak sokan, akik azzal kapcsolatosan a nemzeti követelményeket is napirendre akarják tűzteni.

Az értekezlet ki fogja mondani, hogy hívják össze a képviselőházat, melyen a szabadelvű párt javaslatot terjeszt az országgyűlés elé s abban kifejtik a felségjogokat a katonai kérdésekben s azt felirat alakjában a király elé juttatják.

Ezt a javaslatot a mai hangulat szerint valószínűleg az egész szabadelvű párt elfogadja s ha netán ellenkező nézetek merülnének fel, azok vallói nagyon kevesen lesznek s így ha emiatt kilépések történnének a szabadelvű pártból, annak semmi jelentősége sem lenne a kilépők csekély száma miatt.

Mint értesülünk, az ellenzék is készül a királyhoz intézendő felirat benyújtására, amely természetesen sokkal erősebb hangú lesz, mint a szabadelvű párté s a dolog természetéből következik, hogy a függetlenségi párt feliratát a szabadelvű párt nem fogadhatja el.

Igy azután megismétlődik a mult, lesz egy felirati s egy határozati párt.

Az értekezlet összehívói az ívet átadták a titkárnak és telefonon közölték báró *Podmaniczky* elnökkel kívánságukat. Báró *Podmaniczky* azonnal szétmetszette az összehívót, a vidéki tagokhoz táviratilag. Eszerint *hétfőn lesz az előértekezlet és maga az értekezlet valószínűleg kedden.*

A *Politikai Értesítő* jelenti: A szabadelvű

Teleki László és a „Kegyenc“.

— A Magyarország tárcája. —

A Nemzeti Színházban ma este *Teleki László* gróf nagyszabású tragédiája a *Kegyenc* kerül színpadra. Itt ülök íróasztalomnál, hogy e kiváló irodalmi esemény napján — hivatalomhoz méltón — elevegjek veled óh nagyérdemű Közönség erről a mélyes filozófiájú darabról, közöljek veled egynehány gondolatot és érzést, melyek engem e napon foglalkoztattak. Mikor leültem s nekikészültem az írásnak, olyavalamit gondoltam, hogy majd összehasonlítást teszek «Bánk-bán», «Az ember tragédiája» és a «Kegyenc» között, párhuzamba állítom a magyar irodalom oszma három nagy alkotását. Igen hálás théma lett volna és nyulékony. Irhattam volna róla hat hasábot is, míg csak a szedő azt nem mondja, hogy: elég.

És nem tudok erről írni! Azok a nagy események, melyek előtt most Magyarország áll, az a hatás, melyet a tegnapi politikai fordulat, felidézt, lekötött agyvelőm minden gondolatát, vérem lüktetését. Az ötven év előtti mult emlékei tárultak fel emlékezetembe és nem tudok szabadulni tőlük. Ha *Teleki Lászlóra* gondolok, nem a lángelkű költő jut eszembe, hanem a nemzeti politika tragikus hőse, mártírja, ha a «Kegyenc»-et olvasom, nem a szennyes, romlott kor rajza tűnik elém, hanem a reménytelen nemzeti küzdelemben kifejlesztett és pesszimizmus, elkeseredett maró szatira vigyorog rám a sorok közül...

Ezt a *Teleki Lászlót* és ezt a *Kegyencet* fogom ideállítani és azt a kort iderajzolni, melyben a dráma született s melyben írója önkézzel oltotta ki életét. Hígyjétek meg: hogy ez a rajz színessé válik, nem kell hozzá fantázia, más változatban itt áll ugyanaz a kor előttem, csak a saját lelkem mostani érzéséből kell merítenem, hogy a rajz igaz és hű legyen.

Teleki László gróf tragédiája 1841-ben készült el. Az a korszak a lázas küzdelem korszaka volt. A felébredt nemzet vasmarokkal döngette börtöne ajtaját. Kialakult már a liberális kérdések egész sorozata, a jobbagység felszabadításáért sóhajtozott minden hazafi, Metternich ó-konzervatív kormánya pedig elzárkózott minden reform elől. A nemzet szabadságért küzdött, alkotmánya helyreállítását követelte, harminc éven keresztül *obstruált a sérelmi politikával, a nemzeti nyelv elismerését sürgette* s mindezzel szemben merev tagadás volt osztályrésze. Az új uralkodó nem jön Magyarországra, 1835-ben, hanem Bécsben fogadja az országgyűlés hódoló küldöttségét. Metternich maga mondja (németül) a hódolati feliratot vivő nemeseknek: — «Mondják meg az urak, hogy minden marad a régiben!» — A hazafiakat, kik a Gesamtmonarchie politikájának ártalmára voltak, üldözik, Wesselényit pörbe fogják. Az ország egyik leggyűlöltebb aulikus főurat ültetik a *kancellári* székbe, csináljon az rendet!

A nemzet kezd ébredezni. A nagy alvó nyújtóztatja tagjait, érzi izmai feszülését, érzi az öserőt tagjaiban. De erejét békés munkára akarja használni. Alkotni akar, reformokat akar teremteni. Az országgyűlésen egymást érik a békés reformbeszéd. Mi történik? Valóságos inkvizíciót tartanak s elfogják, bebörtönzik Szemere Bertalant, Lovassy Lászlót, utóbbi megőrül a börtönben, Kossuthot Országgyűlési Tudósításiért négy évi börtönre ítélik, Wesselényit, ki csak az ímént a 38-diki pesti nagy árvíz idején ezrek életét menté meg, három évre csukják be...

Ne tovább...! Ne ragadtassuk el magunkat a hév által, maradjunk tárgyilagosa. Amit itt vázlatosan megírtunk az az 1830–40-es évtized története. *Teleki László*nak 1841-ben megjelent darabját ebben az időben kellett írnia, és való-

ban hűségesen tükrözi vissza érzelmeit a tragédia minden sora. *Teleki* ekkor még nem volt aktív politikus, a saját csöndes szemlélő pontjáról nézte a világot. És óriási chaoszt látott maga előtt. Látott egy elgyötört, megkínzott nemzetet, mely szabadulni akar béklyóiból és nem engedik... Látta gigászi küzdelmét egy tetterős ifju országnak, mely emberfeletti erővel küzd, hogy bilincseit lerázza s látta lenyugzójét, ki arcán kaján mosolyal rak ujabb láncot a lepatantott helyére. Látta azt az *örökös* élet-halál küzdelmet, melyet ez a nemzet fog vinni még évszázadokig függetlenségeért.

És meggyűltek lelkében az eszmék, a gondolatok. Felhalmozódott benne a keserűség, az indulat és gyűlölet. Huszonöt-harminc éves ifju volt, telve életerővel s lelkében *ezzel* az érzelmeikkel, melyeknek kifejezést kellett adnia. Így keletkezett ez a hatalmas, idegrázó tragédia, melyben áthasonulva, átváltozva ott találjuk a *hazafi* minden kínos, gyötrelmes keserűségét. Olyan ez a darab, mint egy a maga körül látott gonoszágoktól elundorodott lélek maró vesékgig ható, gunyos kacagása.

Igy született meg a «Kegyenc». Aztán jött a szabadságharc után az abszolútizmus, benne a híres 1861-iki országgyűléssel. És elkövetkezett az, hogy 1861. május 8-ára virradó éjjelen *Teleki László* gróf önkézzel oltotta ki életét. Ott volt a küzdelemben, vezére volt a határozati pártnak, halála megdöbbentette az országot. Miért kellett ennek a derék hazafinak a küzdelmek közepén eldobni magát az élet? Bekics Gusztáv a Milléniumi Történet X. kötetében az «I. Ferenc József és kora» című részben következőképp ad választ erre a kérdésre:

«Gróf *Teleki Lászlót*, ki az emigráció egyik legkiválóbb szelleme volt és leginkább Párisban tartózkodott 1860. december 17-én a szász rendőrség elfogta és kiszolgáltatta az osztrák kor-

pártkörben, mint a válság alatt mindig, ma délelőtt is sok képviselő gyűlt össze, akik természetesen a legaktuálisabb eseménnyel foglalkoztak. A mai nap tolymán mindinkább felülkerekedett a párt tagjai között az a vélemény, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök Bécsben tartózkodása alatt megragadja az alkalmat arra, hogy a hadparancs odiózus részeit ellensúlyozó és a felizgatott közvéleményt megnyugtató intézkedéseket eszközöljön ki a Felségnél. A párt legkülönbözőbb árnyalatai között teljes az egyetértés a pártértekezlet összehívása és az azon követendő egyöntetű eljárás tekintetében. Különben a párt vezető emberei közül a mai délelőtt folyamán senki sem volt a pártkörben. Valószínű, hogy a párt vidéken idős tagjai közül is sokan érkeznek meg ma este a fővárosba, úgy hogy az egész párt hangulatáról lehetséges lesz képet alkotni.

A függetlenségi párt.

Legnagyobb felháborodást természetesen a függetlenségi párti politikusok körében okozott a hadparancs. A legmélyebb harag és izgalom töltötte el a nemzeti jogokért küzdőket, mindazonáltal mindannyian a higgadt eljárást vélik legcélszerűbbnek. A függetlenségi és 48-as Kossuth-párt Budapesten idős tagjait a hír hallatára, Tóth János a párt alelnöke a József-körúti pártkör helyiségébe azonnal értekezletre hívta egybe. Az értekezletet Tóth János nyitotta meg és röviden megokolta az egybehívás szükségességét. Előadta, hogy a *chlopy* hadparancsban a király szembeállította a nemzetet a hadsereggel és ez által a különben is súlyos válságból való kibontakozás elé ugyszólván elháríthatatlan akadályokat gördítettek s miután az osztrák képviselőház e hó 23-án megkezdi működését, szükséges, hogy a függetlenségi párt is a cselekvés terére lépjen.

Barta Ödön magáévá teszi Tóth János fejtegetését és indítványára azon megállapodásra jutott a párt, hogy az országgyűlés most már sürgősen egybehívandó. Erről a határozatról a párt a következő hivatalos jelentést adta ki:

mánynak. Telekit valóságos szinpadai hatással, számítva, előkészítés nélkül vitték a fejedelem elé. Még ámulatából sem tért magához, midőn a császár így szólt hozzá: Mindent tudok, amit ön 11 év óta ellenem és házam ellen tett; ismerem az ellenséges indulatot, melyet irányomban tanúsított; megbocsátok önnek; szabadon járhat az országban a merre akar, de egyelőre tartózkodnia kell minden politikai tevékenységtől. Teleki László gróf kérdésére: a törvényes téren is? — Ő Felsége azt felelte: egyelőre még ezen is.

«Teleki mégis csakhamar a politikába avatkozott, mert azt hitte, hogy a felségnek tett ígérete alul felmentést nyert, midőn meghívást kapott az országgyűlésre»...

— «A pisztoly eldurranása... a tragédiát befejezte»...

*

És most itt állunk hatvankét évvel a «Kegyenc» megjelenése után s lelkünkön átviharzanak ugyanazon gyötrelmek, melyek Teleki László keblét akkor szagatták. Mennyi minden történt azóta és milyen azonosok mégis az érzések! Ami keserűséget, maró fájdalmat én most érzek, te érzesz és érzünk mi mindnyájan, ez az a szédületes légkör, melyben a «Kegyenc» megszületett.

Csodálatos találkozása a véletlennek, hogy éppen ma elevenítik fel ezt a pesszimizmustól átítatott tragédiát. És ime Teleki László újra belevegyül a politikába s a darab dikciójában újra kitör az ő nagy lelkének minden keserűsége. Elmegyünk, meghallgatjuk és átfogjuk érezni minden szavát. Ő pedig már nem tartozik felelősséggel földi hatalomnak többé...

Mokry Ferenc.

A válság tartama alatt egész halmaza gyűlt össze azoknak a sérelmeknek, melyek okul szolgálhattak volna arra, hogy az elnapolt országgyűlés egybehívassék. Az erre vonatkozó kívánság a függetlenségi és 48-as párt körében is nem egyszer felhangzott, de minden ilyen alkalommal a párt egyértelműen követte higgadt megfontolásából eredő azt a felfogását, hogy sem a válság megoldását zavarni nem akarja, sem pedig arra a vádra, mintha a válság békés megoldását meggátolni igyekeznék ürügyet nem szolgáltat. Így történt, hogy az ugynevezett ex-lex-kormányzás dacára az országgyűlés mai napig szünetelt s az ellenzék részéről nem történt lépés, hogy ez a szünet megszakíttassék.

A mai napon nyilvánosságra jutott hadparancs kimerítette a várakozók türelmét s a függetlenségi és 48-as Kossuth-párt Budapesten idős tagjai a magyar alkotmányt mélyen érintő e hadparancs alkalmából sürgősen összegyűlvén a pártkör helyiségében, ott tüzetes eszmecsere után, egyértelműen elhatározták, hogy a házszabályok 251. §-ában körülírt jogukat gyakorolják, a képviselőház sürgős egybehívását kérve, de az erre vonatkozó kérvény beadásával Kossuth Ferenc hazaérkezéséig várnak. Kossuth Ferencet erről legott értesítették. Elhatározták még, hogy odahatnak, hogy a Ház legkésőbb e hó 23-án megkezdi ülésézését.

Ezzel összefügg a pártelnökségnek az az intézkedése, hogy a párt összes tagjait Budapesten való sürgős megjelenésre hívja fel, mert a képviselőház összehívását megelőzőleg pártértekezlet lesz.

A képviselőház összehívása.

A válság tartama alatt egész halmaza gyűlt össze azoknak a sérelmeknek, melyek okul szolgálhattak volna arra, hogy az országgyűlés egybehívassék. Az erre vonatkozó kívánság különösen a 48-as párt részéről hangzott fel többszörösen s ma már nemcsak a függetlenségi párt, hanem első sorban a szabadelvű párt határozott kívánsága az, hogy a képviselőház minél gyorsabban összehívassék. A képviselőház összehívására tegnap este a szabadelvű pártban ívet is irtak alá s azt ma vagy holnap nyújtják át gróf Apponyi Albert házelnöknek, ha Apponyi ez idő alatt a fővárosba érkezik. A függetlenségi párt ma délelőttre tervezte az országgyűlés összehívására vonatkozó kérvény átnyújtását.

A függetlenségi és 48-as párt részéről Tóth János, a párt alelnöke táviratilag kérte föl Apponyi Albert grófot, mint a képviselőház elnökét, hogy sürgősen jöjjön fel Budapestre. A párt négytagú küldöttsége át fogja neki adni a képviselőház összehívására vonatkozó kérvényt. A küldöttség tagjai: Tóth János, Barta Ödön, Szatmári Mór és Hegedűs Károly. Az Apponyihoz intézett kérvény így szól:

Nagyméltóságú Apponyi Albert grófnak, a magyar képviselőház elnökének.

Nagyméltóságú Uram! Magyarország felelős kormánya lemondott. A lemondást ő Felsége elfogadta. A válság mindezeideig megoldást nem nyert. Az országnak új felelős kormánya nincsen. A válság e hosszú ideje alatt: a közös hadügyminiszter a három évet kiszolgált katonaságnak szolgálatban való visszatartására vonatkozólag rendeletet adott ki, mely mélyen belevág a közszabadságokba. A legfelsőbb hadur ily minőségben szeptember 16-áról keltezve hadparancsot adott ki hadseregéhez, mely a magyar alkotmányt messzemenő vonatkozásokban mélyen érinti. Mindezeknél fogva szükségessé vált a magyar országgyűlés képviselőházának sürgős összehívása és ennél fogva tisztelettel alulírott országgyűlési képviselők, a házszabályok 252. §-ban foglalt jogukkal élve, azzal a kérelemmel fordulnak Nagyméltóságodhoz, mint a magyar képviselőház elnökéhez, hogy az országgyűlés képviselőházát a legrövidebb idő alatt, legkésőbb e hó 23-ikára további ülésére egybehívni méltóztatassék. Kiváló tisztelettel (következnek az aláírások)

A kérvényt a függetlenségi Kossuth-párt összes Budapesten idős tagjai aláírták.

Félegyháza nem fizet adót.

Kis-Kunfélegyházáról táviratozzák: Kis-Kunfélegyháza város képviselőtestülete ma délelőtt elhatározta 69 szavazattal 33 ellenében, hogy az állam adók a közpénztárnál fizetésre nem fogadtatnak el. Ezenkívül elhatározták, hogy a három évet kiszolgált katonák szabadságolása iránt feliratot intézzenek a képviselőházhoz és mindezeket közölni fogják

az összes városokkal hasonló intézkedések megtétele végett.

Budapest, szeptember 18.

A miniszterek Bécsben. Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök az éjjel 11 órakor a keleti expresszvonattal Bécsbe utazott.

TÁVIRATOK.

Forrongás a Balkánon.

Konstantinápoly, szeptember 17. A monasztiri vilajetből érkezett török táviratok az okridai kerületben lévő Rediobe mellett levő küzdelemről tesznek tanúságot, amelyben egy mintegy 200 tagból álló banda teljesen megsemmisült. A banda vezetője, ki bolgár tisztí egyenruhát viselt, is elesett. A forinai kerületben levő Kledianosz környékén is volt csatározás, amelyben 60 komitácsi esett el. Említett kerület Esiszon nevű helyiségében két Grass-egygyverrel megrakott három bolgártól vezetett lovat fogtak el. A bolgárok a sinek felszedésére való eszközöket vitték magukkal. Aposzkióban (kasztoriai kerület) 27 komitácsit öltek meg. A banda többi tagja elmenekült, miután még Aposzkiót felgyújtotta. Paszarnik falu közelében egy dombon volt csatározás, amelyben husz komitácsi hullott el.

Fagy Amerikában.

New-York, szept. 17. A vetések állására vonatkozó mai jelentések egymásnak ellentmondanak. A New-York Herald jelenti, hogy a tengeri fejlődése annyira előrehaladt, hogy csekély fagy nem is árt annak. A lapok azt állítják, hogy az eddig előfordult károk nem komoly természetűek. A tengeritemő területnek északi részében több fagy volt. Más hírek szerint az éjjel után beérkezett jelentések kemény fagyot jeleznek Kansasból és Missouriból. Erős fagy volt Jova északnyugati részén, kisebb Illinoiszban és Jova egy részében. Nebraszkát a fagy nem érintette.

VIDÉK ÉS KÖZIGAZGATÁS.

— A Délmagyarországi Közművelődési Egylet. A Délmagyarországi Közművelődési Egyesület szervező-bizottsága, mint Szegedről jelenti, most tartotta ülését László Gyula kir. tanácsos elnöklésével. Ezen az értekezleten a keletkező kulturegyesület szegedi tagjain kívül a vidékről is számosan vettek részt. Az értekezleten dr. Kern Lajos kir. közjegyző volt az előadó, aki ismertette az egyesület eddigi fejlődését és bejelentette, hogy eddig mintegy 2300 tagja van, ezek közt 1700 a rendes tag, a többi részint pártoló, részint alapító tag. Előadta továbbá, hogy Tallián Bélát, a képviselőház alelnökét jelölték elnöknek. A szervező-bizottság tájékozódott Talliánnál, aki megígérte, hogy az elnökséget elfogadja. Kivüle lesz egy társelnök, a magyar arisztokrácia egyik előkelő tagja: valószínűleg gróf Csekonics Endre. Dr. Kern kir. közjegyző indítványára az alapszabályokat még kiegészíti az egyesület azokkal a paragrafusokkal, amelyek a magyar ipar és kereskedelem érdekében, de főképp a délvideki kivándorlás kérdésében fognak az egyesület működésének vezérfonalul szolgálni. Novemberben lesz az ünnepies megalakulás: a megalakulás ünnepének előkészítésére bizottságot küldöttek ki.

— A biharmegyei jegyzők gyűlése. Nagyváradról írják: A biharmegyei jegyzői nyugdíj igazgató választmánya dr. Miskolczy Ferenc alispán elnöklése alatt ülést tartott, melyen Cziffra Gerő, Keszthelyi Zoltán, Orley Kálmán, Kovács András bizottsági tagok és Balogh János I. aljegyző, mint előadó vettek részt. A választmány tudomásul vette, hogy a nyugdíjalap állandó összege 1903. évi július 31-ig beárólag 454.460 korona 66 fillér, rendelkezési állománya pedig 19.752 korona 90 fillérre emelkedett. Ezután jegyzői nyugdíjazások kerültek sorra. A választmány Roxin János sarkadkereszturi jegyzőt 27 évi szolgálat után megillető összeggel nyugdíjazta. Sebestyén Lajos éradonyi jegyző nyugdíjaztatás iránti kérvényét, minthogy munkaképesnek találtatt, elutasította a választmány. Nagy Károly nyug. sarkadi jegyző négy gyermekének 240 korona évi neveltetési pótlékot szavaztak meg. Stettner Lajos volt körjegyző befizetett nyugdíjösszegének visszautalását kérte. A gyűlés részben tett eleget a kérésnek. Az állandó alapból kegydíjként visszafizetik a ráeső összeget.

NAPIHIREK

Vilmos császár Bécsben.

Budapest, szeptember 18.

II. Vilmos, a németek tetterős császára, a helyei vadászterületről ma délelőtt fél 10 órakor érkezett Bécsbe, hol a császár fogadta a szokásos ünneplések keretében. Kettőzött figyelemmel kell most kisérnünk ennek a császártalálkozásnak minden mozzanatát, mert úgy lehet, hogy a legutóbbi események következtében ránk magyarokra eminens fontosságú lehet. Vilmos császár már egyszer megmutatta, hogy szimpatia érez irántunk, *magyarok* iránt.

Részletes tudósításunk a következő:

Fél 10-kor robogott be a különvonat Vilmos császárral. A porosz himnusz hangjainál hagyta el Vilmos császár, aki lovassági tábornoki egyenruhát viselt, a Szent István-rend szalagjával a kocsit. Az uralkodók üdvözlése rendkívül szívélyes volt. Vilmos császár, miután kiszállt a szalonkocsiból, ő Felsege felé sietett, megölelték és háromszor megcsókolták egymást, szívélyesen kezelték és több percig beszélgettek egymással. Miután Vilmos császár a főhercegeket üdvözölte és a megjelent méltóságokat bemutatott neki, a bajor és szász követekhez fordult, kikkel hosszasan társalgott, míg királyunk *Bilow* grófot és *Wedel* nagykövetet szólította meg. A beszélgetés igen sokáig tartott. Vilmos császár szemlátomást nagyon jókedvű volt és afölött való örömeinek adott kifejezést, hogy a nyugalmazott német katonatiszti egyesület tagjait láthatja maga körül.

Délelőtt 11 órakor Vilmos császár *Wedel* grófot külön kihallgatáson fogadta. 12 órakor dében a kapucinusok sirboltjába hajtattott és boldogult királynénk és trónörökösünk koporsóira pompás koszorukat tett le. Majd a császár a főhercegeknél és főhercegnőknél adta le névjegyét. Visszatérve a Burgba a császár a díszszolgálatára rendelt urakkal és kísérelével reggelizett.

— (Időjárás.) A levegőnyomás eloszlása lényegében változatlan maradt. Európában az idő enyhe; kisebb-nagyobb esők főleg Ausztriában, Svájcban és a Balkánon voltak, egybeült pedig tulnyomó részben derült időjárás van.

Hazánkban az északi és az erdélyi részek kivételével, ahol a hőmérséklet is magas, az idő tulnyomóan esős. Az eső a délvídeken volt a legnagyobb (20—30 mm.), zivatarokat az északnyugoti és a déli megyékből jelentettek.

Jóslat:

Változóan felhős, enyhe idő várható, az ország déli részén még sok helyütt esővel.

Hőmérséklet: d. u. 2 órakor — 17.6 C. fok.

— (Báró Fejérváry Géza itthon.) Báró Fejérváry Géza tábornok, volt honvédelmi miniszter tegnap este Bécsből Budapestre érkezett. Egyelőre a Bristol-szállodában lakik, ahonnan a jövő hónap elején fog átköltözni az *Andrássy*-uton levő *Pallavicini*-féle házban bérelt lakásába.

— (Arany érdemkereszt egy községi jegyzőnek.) A király a személye körüli miniszterium ideiglenes vezetésével megbízott miniszterelnök előterjesztése folytán *Czibulka* Gáspár dévaványai nyugalmazott községi jegyzőnek, sok évi buzgó szolgálata elismerésül, az arany érdemkeresztet adományozta.

— (Dsevdet bégét kiutasították Magyarországból.) Megirtuk, hogy *Dsevdet* Abdulla dr. bég, aki a minap felfofozta a bécsi török nagykövetet, ami miatt Bécsből a rendőrség kitiltotta, Pozsonyba utazott, hogy itt várja meg az ügy lebonyolítását. Most arról értesülünk, hogy a bégét tegnap kiutasították Pozsony város és egész Magyarország területéről is. A pozsonyi rendőrkapitány ugyanis végzést hozott, melynek értelmében *Dsevdet* bég az országot legkésőbb szeptember 19-én köteles elhagyni, különben eltoloncolják. A végzés a nemzetközi jog elvével indokolja meg kiutasítását. A bég ügyvédje azonban felekezést adott be a városi tanácshoz, mely azonnal összeült, hogy a beadott felekezést tárgyalja. A tanács a főkaptányi végzést egész terjé-

delmében helybenhagyta. A felekezésben az ügyvéd *Dsevdet* bég betegségére is hivatkozik. Erre vonatkozólag a tanács elrendelte, hogy a városi tisztifőorvos *Dsevdet*et vizsgálja meg, aki azonban a bégét egészségesnek találta. Erre *Dsevdet* a hatórai gyorsvonattal Budapestre utazott. Innen ma reggel Fiuméba s onnan tovább utazik.

— (Új emlékszóbor a Nemzeti Múzeum parkjában.) A Nemzeti Múzeum parkjában, a *Kisfaludy* Károly szobra előtti köröndön, egész esőndben ma állították fel a *Himfy*-dalok költőjének, *Kisfaludy* Sándornak emlékszóborát, melynek költségeit Magyarország és Erdély hölgyei még 1848-ban gyűjtötték össze. Az emlékmű márvány alapzatán és márványoszlopán érc földgömbön egy hatalmas turul madár szárnyal, karmai közt tartva a költő lantját. Az oszlop felső részén *Kisfaludy* Sándor domborművé arcképe látható, alatta pedig ez a fölírás:

Himfy Lant

Készítették

Kisfaludy Sándor

Emlékeül

Magyar' és Erdély' Hon'

Leányai

1848.

Ezen emlékkő alapzata készült

A M. N. Múzeum költségén

1903-ik évben.

— (Az egyetemi ifjuság Kossuth sírjánál.) Az egyetemi ifjuság szombaton, Kossuth Lajos születésének 101-ik évfordulóján kivonul a temetőbe és ünnepélyesen megkoszoruzza sírját. Indulás három órakor az Egyetem-térről és innen a Kör zászlaja alatt halad végig a menet a Kossuth Lajos-utcán és *Kerepesi*-uton a temetőbe. A temetői ünnepély után az Egyetemi Körben hat órakor Kossuth-emlékünneplés és ezután Kossuth-lakoma a *Menza* Akadémiakában.

— (A budapesti Rákóczi-ünnepély rendező bizottsága tegnap este tartott ülésén a napirendet megelőzőleg egyhangulag hozott s jegyzőkönyvbe foglalt határozattal a hadiparancs megjelenése alkalmából hűséget fogadott a nemzeti ügyek, Rákóczi és Kossuth eszméihez.

— (A spalatói magyarellenes tüntetés.) *Szerajevó*ból táviratozza nekünk *Boga* Károly, a dévai tanítóképző intézet igazgatója, hogy nem igaz, hogy Spalatóban a dévai tanítóképző kiránduló tanítóit megtámadták volna. Csak öt suhanc dobálta meg a Kroatia hajót és a polgármester, valamint a rendőrkapitány ezért is fényes elégtételt szolgáltatott, amennyiben személyesen bocsánatot kértek az incidensért. A kirándulók mindenütt a legnagyobb előzékenységgel találkoztak.

— (Feketesárga zászló Kossuth szülőházán.) Felháborító hír érkezik Monokról, Kossuth Lajos szülőfalujából. A hatodik hadtest gyakorlati alkalmával Kossuth Lajos szülőházában egy közös hadseregbeli tábornok kapott szállást. A generális ur nyomban megérkezése után *kitűzette a házra a sárga-fekete zászlót*. Rögtön figyelmeztették a tábornokot, hogy vonassa be a lobogót, mert Kossuth Lajos szülőházára még sem való az osztrák lobogó. De hallani sem akart a dologról.

— Ha Kossuth Lajos szülőháza, annál is inkább kitűzetem a lobogót — jelentette ki a generális.

A derék monoki nép azonban nem vette a dolgot ilyen könnyedén, nagy tömegbe verődve odavonult a ház elé s olyan erővel követelte a zászló bevonását, hogy a tábornok jónak látta bevonnai a gyűlölt zászlót. Es a hadgyakorlatok lefolyása alatt nem is került az többé vissza Kossuth Lajos szülőházára.

— (Kalmár Antal könyvét elkobozták.) Az ügyészség utasítására a rendőrség tegnap *Kalmár* Antal könyvének újabb kiadását elkobozta. *Kalmár* ugyan az ügyészség által inkriminált passzusokat kihagyta a könyvéből; a könyv elején azonban beközölte az ügyészség vádindítványát, amelyben szóról-szóra benne van minden inkriminált rész. Ez adott okot az elkobzásra.

— (A Ganz-gyári sztrájk.) A *Ganz és társa* cég három fővárosi gyáranak összes munkásai gyűlést tartottak tegnap este *Köbányán*, melyen kimondották, hogy a *budai törzsgyár sztrájkoló vasöntőit mozgalmukban támogatják*. Minden munkás heti egy koronát fizet a sztrájkolók pénztárába. A munkások elvárják, hogy az igazgatóság teljesíti a sztrájkolók kívánságait. Szombatic a munkások várakozó álláspontot foglalnak el s az igazgatóság akkori válaszáig teszik függővé, vajjon szorosabb szolidaritást vállalnak-e a sztrájkolókkal. A Ganz-gyári munkások sztrájkja több helyütt szított sztrájkmozgalmat a fővárosban. A gyár a magyar ipar szempontjából nem teheti, hogy külföldön csináltassa meg a sztrájkolóktól abbanhagyott munkákat s ezért fővárosi gyárakban kénytelen a kapott megrendelések elvégzését megkísérteni, aminek azonban a szervezett s a sztrájkolókat támogató munkások minden gyárban ellene szegülnek. Eddig a *Walser*-gyár munkásai mondtatták ki a sztrájkot s a *Schlick*-gyár vasöntői szintén készülnek a sztrájkra amiatt, hogy igazgatóságuk a Ganz-gyártól munkát elvállalt.

— (Határsértés.) Kovásznáról értesítenek bennünket, hogy a napokban a «Feketehalom» nevű erdei legelőről, a határon át jött egy romániai vámtiszt két katonával és 520 drb. bárányt meg 63 drb. birkát *áthajtottak a romániai területre*. Az esetnek szemtanúi voltak a kézdivásárhelyi pénzügyőri biztos és a gyulafalvi esendőőrsvezető, kik azonban már megakadályozni nem tudták a határsértést, mert mire a közelbe értek, illetve fegyvereiket használhatták volna, a romániaiak gyorsan átlépték a határt. Az eset a fősolgabírói hivatalhoz is bejelentetett.

— (A travniki események.) Travnikban és környékén puskaporos a levegő. Amint most kiderült, maga a travniki polgármester is ludas a lázadás szításában s egyik feje volt a zendülésnek. Tegnap *letartóztatták*, ami természetesen óriási feltűnést keltett. Kiderült, hogy a tömérdék fegyvert, puska- és dinamitot a polgármester szerezte be Bécsben és Budapestben, még akkor, amikor *Kállay* Benjamin temetésére nagy török deputációk mentek Bécsbe s Budapestre. A statárium következtében tegnap heves összeütközés volt a katonaság és a törökök között. A harc a délután folyamán tört ki s a katonaság kénytelen volt a *fegyverét használni*. A fenyegető törökök kedvező állást foglaltak el a hegyoldalon, a ták között. Az első puskadurranásra azonban rémületbe esett az egész város és rögtön híre szaladt, hogy negyven törököt lelőttek. Ez a hír egészen Szerajevóig elhatolt, pedig semmi sem igaz belőle, csupán annyi, hogy a katonaság tüzet adott, de csak a *levegőbe*, hogy a fölkelőket megfélemlítse. A megfutamodott törökök közül ötöt elfogtak. A fölkelőket az ígértük, hogy a *lasvai állomást fölgnyújtják*, tegnap csakugyan végre akarták hajtani, de tervük csak részben sikerült, mert mindössze *egy mellékhegyiség égett le* s mielőtt nagyobb baj kelezhetett volna, elfojtották a tüzet.

— (Az ifjuság a kassai kiállításon.) Ma este indul a budapesti egyetemi ifjuság küldöttsége Kassára, hogy megkoszoruzza *II. Rákóczi* Ferenc bölcsőjét a kiállításban. Kassára szombaton reggel érkeznek s délelőtt a város nevezetességeit nézik meg, délben pedig *Sátoralia-Ujhelyre* mennek, ahol csatlakoznak a *Bersiba* kirándulókhoz s ott Rákóczi szülőházában ünnepet rendeznek. Az ünnepi beszédet *Polgár* János bölcsészethallgató mondja, *Gulyás* József, az Egyetemi Kör elnöke, alkalmi költeményét szavalja el és *Farkas* Jenő technikus tárogatón játszik. A tulajdonképpeni ünnep vasárnap délelőtt megy végbe a kiállításban, ahol a nagy fejedelm bölcsője körül gyűlnek össze. Az ünnepély *Farkas* tárogató ébresztőjével kezdődik s ezután *Kovács* I. István az ifjuság nevében ünnepélyes fogadalmat tesz a nagy hősnak bölcsőjénél s elhelyezi azon az ezüst palmaágot. A fogadalmat az ifjusági egyesületek kiküldöttjei sorban megerősítik. A fogadalmat után *Kálnoky* Viktor joghallgató *Harsányi* Kálmánnak alkalmi költeményét szavalja el s a Himnusz elénekével befejezik az ünnepélyt. Az ifjuság délután kirándul *Jászóvárra* s a kuruc lakoma után az éjjeli vonattal visszatérnek Budapestre.

— (Házasság.) Egyed István földmiveltügyi miniszteri szántást eljegyezte Jászay Aranka kasszonyt, fővárosi tanítónőt.

— (A Duna áradása.) A bekövetkezett esőzések következtében az áradás egyre tart s nagyobb mérvet ölt. Különösen a Dráva és Száva s a felső Duna fenyeget veszedelemmel. A mellékfolyók valamennyie árad, ami a Duna egész szakaszán erősen meglátszik. A folyammérnöki hivatalhoz érkezett jelentések szerint az egész szakaszon tovább tartó áradás várható. A fővárosnál tegnap óta 12 foknyi meleg mellett a víz 48 centimétert emelkedett s mai magassága 218 centiméter.

— (Gyászrovat.) Solcz Ede földbirtokos, nyugalmazott 1848—49. évi honvédfőhadnagy, Máramaros-megye törvényhatósági bizottságának tagja, 81-ik életévében folyó hó 15-én Joódon meghalt.

Györffy Iván, kiváló tanfőúr és író özvegye, született Jordáky Róza, szerdán éjjel elhunyt Esztergomban hatvankilenc éves korában. Ma, délután öt órakor temetik.

— (Beszélő fotografiák.) Okos tanácsot ad mindenkinek az alábbi két kis fotográfia. Az egészséget gondozó tudomány szól velük hozzánk. Hogy mit mond, nem is kell megmagyarázni. Elég ha tudjuk a fotografiák keletkezését: vegyi vizsgálat eredményei e képek:

Egy liter

kavics-szűrőn szűrött tejszín	szűretlen tejszín
semmi idegenanyag nincs	954 mgram piszok van

Óva int és nyomatékkal figyelmeztet e vegyi vizsgálat mindenkit arra, hogy csak egészséges, felügyelet alatt álló tehentől termelt és higiénikusan, tisztán kezelt és szűrött tejet igyunk.

Tudvalevő, hogy ilyen messzemenő gondal kezelte tejet a Budapesti Központi Tejszövetkezet viz a fogyasztó asztalára.

Háziasszonyoknak, anyáknak s mindenkinek, kit érdekel, készséggel mutatja meg a Budapesti Központi Tejszövetkezet Rottenbiller-utcai telephelyén a tejnek figyelemre méltó kezelését és szűrését.

— (Egy áruház égése Aradon.) Aradról jelentik, hogy a Párisi Nagy Áruház tűzkatasztrófájához hasonlatos veszedelem pusztított tegnap éjjel Arad egyik legrégebb és legismertebb divatruházában. A Rosenblüh H. és Társa cég Szabadság-téri üzletében. A hír, mely féltizenegy óra után felrészta a Szabadság-tér környékén lakókat éjjeli nyugalmukból s gyorsan elterjedt az egész belvárosban, kélpezhető nagy riadalmat keltett s a veszedelem első perceiben rémülettel szemlélték a pusztítást, akik a tűz színhelyére gyűltek. Szerencsére, földszintes házban és olyan időben támadt a tűz, amtkor életbiztonság nem forgott veszélyben; de viszont el kell ismerni a tűzoltóságnek azt az érdemét is, hogy teljes készültséggel idejekorán érkezve meg, eredményesen és gyorsan utját vágta annak, hogy a hatalmas divatruház egészen elpusztuljon, megmentve a vsszélytől a házban levő Kass-vendéglőt és a szomszédos üzleteket is. A kár így is tetemes, mert éppen az áruház legértékesebb része, a vászon és selyemárúk pusztultak el; hozzávetőleg 40—50.000 koronára becsülik a kárt. A tűz oka még eddig ismeretlen.

— (A «zsídó hitélet gyöngye» és a 100.000 dollár.) Az amerikai nagybácsik története, úgy látszik, még sem tartozik mindig a romantikus mesék sorába. Orvendetesen tapasztalta ezt a szegedi pénzügyigazgatóságnek egy régi tisztviselője S. D., aki már negyvenöt év óta szolgálja az államot és csekély fizetéséből nem csekély családját, bár nagy nélkülözések közt, de mindig tisztességesen fenntartotta. S-nak, élt Amerikában egy nagybátyja, aki negyven esztendővel ezelőtt vándorolt ki s Mexikóban kávéültetvényes lett. A hosszú évek sora alatt az érintkezés természetesen megszakadt S. D. és amerikai nagybátyja között és S. is már szinte megfeledke-

zett róla, hogy a távol Amerikában egy rokona él. Tegnap aztán váratlanul értesítés jött S.-hoz a mexikói konzulátus utján, hogy amerikai nagybátyja hirtelen meghalt és végrendeletében 100.000 dollárnyi vagyonát reá hagyta, oly kikötéssel azonban, hogy a keresztény hitre kell állérnie. A nagybácsi ugyanis Amerikában a keresztény hitre tért át, hálából azért, mert egy izben az indiánusok rablótámadásától egy keresztény ember mentette meg és azóta oly buzgó híve lett a katolikus egyháznak, hogy Mexikóban katolikus templomot is építtetett. Szegény S. D. most kínos dilemmában van. Egyrészt csábitja őt a 100.000 dollár, mely biztatóbb a váravárt fizetésjavításnál; másrészt azonban S. közismerten oly tulbuzgó híve a zsidó vallásnak és oly tevékeny tagja a szegedi zsidó hitközségnek, hogy egy izben őt néhai dr. Goldberger, a híres budai rabbi, a modern zsidó hitélet gyöngyének nevezte. Kíváncsian várják most Szegeden, hogy S.-ben: a szegény nagycsaládu tisztviselő-e, avagy a híhű zsidó egyházfőúr — fog győzedelmeskedni.

— (A póttartalékos Kecskeméthy Győző.) Országszerte s így a székesfejérvári 17. honvédgyalozredhez is október hó 5-én vonulnak be a póttartalékosok nyolc heti kiképzésre. A 17. honvédgyalozred II. századának, mely Veszprémben állomásozik, van, illetve volna egy hirhedt legénye: Kecskeméthy Győző, a nyomtalanul eltűnt sikkasztó. Most bocsájtották ki ugyanis a póttartalékos újoncok behívó jegyét s azok között van Kecskeméthyé is. Szól pedig szóról-szóra imígyen:

M. kir. 17. honv. kieg. parancsnokság. II. századhoz.
F. sz. 813.

Behívó-jegy.

Kecskeméthy Győző 17. ezredbeli pótszázadbeli póttartalékos

Illetőségi község	Veszprém	Sorozási évf. 1901.
		Sorszám /.
Illetőségi közig. járás	város	Anyakönyvi lapsz. 803.

(katonai kiképezetetésre, nyolc heti időtartamra) ezenel behivatik s köteles 1903. évi október hó 5-én délelőtt a fenti ezred 3. zászlóaljhoz Veszprémbe bemutatás végett bevonulni. Ha azon csapattest, melyhez a fentnevezett egyén behivatott, tartózkodási helyének honvéd kiegészítő kerületén kívül fekszik, a behívott ezen kiegészítő parancsnokságnál jelentkezhetik. A behívott saját ruhájában köteles bevonulni. A havi változási kimutatás szerint az illető sehol sem jelentkezett.

Kelt Sz.-Féjérvár, 1903. szept. 6.

K. p. u. távol:

P. H. Dedinszky százados.

Persze ennek a behívónak az lesz a sorsa, hogy megindítják a nyomozási eljárást, Kecskeméthy katonaszökevénynek nyilvánítják és — bittal útik a nyomát.

— (Elégett fajlovak.) Szegedi tudósítónk jelenti: Szeged közelében, a Pallavicini-uradalomhoz tartozó farki réten a mult éjjel kigyuladt egy óriási istálló és teljesen leégett. Odaveszett a benne levő nagyrétű huszonkét nemes fajló, egytől-egyig remek paripa. A tüzet későn vették észre. Reggelre csak a drága lovak csontjait találták meg. A tűz keletkezésének oka ismeretlen.

— (Megszökött önkéntes.) Sopronból jelentik: Horváth Pál, 48-ik gyalozredbeli egyéves önkéntes, aki már egyizben megszökött, néhány nappal ezelőtt ismét dezertált. Tegnap éjjel felismerték, amikor polgári ruhában el akart utazni. Minthogy a felhívásra nem állott meg, az őrség utána lőtt, de nem sebesítették meg. Horváth eltűnt.

— (Sikkasztó kereskedő.) Nemrégiben a Szerecsen-utca 33. számú házban Löwy Ignác neve alatt bóraruüzlet nyílt. Néhány hét után a vevők zárva találták az üzletet, Löwy Ignácot pedig nem lehetett sehol találni. Nemsokára azután kiderült, hogy miért zárta be Löwy az üzletét. A főkapitánysághoz ugyanis egymásután érkezett a feljelentés Löwy ellen. Spiegel Emil Emanuel bécsi cég 5201 koronát érő, Bleier Armin és társa budapesti cég 1469 koronát érő bórárut adott bizományba Löwynek, amelyet elsikkasztott és megszökött. Löwy a rendőrség körözi.

— (Erdő-égés.) Kovásznáról jelentik, hogy a Romániával szomszédos óriás erdőszécsben, az ugynevezett Gyurgyóban, hatalmas tűz pusztít, amelynek fénye világossá teszi Háromszék éjszakáit. A havas már napok óta lángban áll s az oltásra nem is lehet gondolni.

— (Elfogott pénzhamisító.) A rendőrség letartóztatta Chrometz György 26 éves rovott multu kovácssegédet, aki Ujpesten, a Jókai-utca 32. számú lakásán valóságos hamis pénzt gyártó műhelyt állított fel. Itt készült az a tömérdek hamis 20 és 10 filléres, amelyek az utóbbi időben forgalomba kerültek. A rendőrség a lakásán sok ilyen hamis pénzt, valamint a pénz gyártásához szükséges szerszámokat és öntvényeket megtalálta.

— (Női gyászruhák.) Gyászruhákat alkalmával ajánljuk Horváth és Halász női gyászruhakészítő vállalatát Budapest, IV., Váci-utca 26., Zsibárus-utca sarok, hol gyászruhák 4 óra alatt készülnek. Vidéki megrendelésnél sürgőnyileg beküldendő a mellbőség és alhossza.

SZÍNHÁZ.

* Magyar kir. Opera. Szerdán még azt hirdette a szinlap, hogy «Aida» csütörtöki előadásán a címszerepet Krammer Teréz, Amonasrot pedig Beck fogja énekelni. Tegnap már Krammer helyett Ney Hermin neve jelent meg a szinlapon. este pedig a színház előcsarnokában kitétt ominozus fekete tábla arról értesítette a közönséget, hogy Becket, aki «megbetegedett», Várady fogja helyettesíteni. Az utóbbi helyettesítést tudvalevőleg az a baleset okozta, amely délelőtt «Lohengrin» próbáján történt, amidőn Anthes a kardjával véletlenül úgy megsebezte Becket a homlokán, hogy derék baritonistánk este nem léphetett fel. Krammer Teréz állítólag még sokkal súlyosabb ok készítette arra, hogy tegnapi fellépéséről lemondjon. Ő rajta ugyanis hallatlan sérelem történt. Megsebeztek a legérzékenyebb ponton. Megsértették primadonnai hiuságát: az igazgatóság intézkedése folytán «Lohengrin» szombati előadása alkalmával, amikor Anthes fogja a címszerepben bemutatkozni, Elzát Vasquezné fogja énekelni; az a Vasquezné, akinek nyolc évre szóló szerződése van, 30.000 koronától kezdve emelkedő fizetéssel, míg az ő — Krammer Teréz — szerződése csak négy évre szól, 26.000 korona fizetéssel; az a Vasquezné, akít minden kiválóbb, minden ünnepeyesebb alkalommal előtérbe állítanak, míg a szegény Krammer Teréz a hamupipőke szerepére van kárhoztatva! . . .

Hát most nem akarjuk vizsgálni, hogy mennyire jogosultak ezek a panaszok, mennyire nem. Abban van valami igazság, hogy Vasqueznét az igazgatóság és a sajtó egy része nagyon elkényeztette és ez tette őt annyira elbizakodottá, hogy packázni mer az igazgatósággal és a magyar közönséggel. De Krammer Teréznek sincs panasza oka, mert eléggé megbecsüli őt mind az igazgatóság, mind a közönség, amiro különben reá is szolgált művészetével, nemes ambiciójával és — magyarságával. Ha pedig van valami méltányos kívánsága vagy jogosult panasza, ám adja előt az igazgatóságnak a maga rendje szerint. De ennek nem az a módja, hogy az igazgatósággal ujjat húz, hogy reper-toir-zavarokat próbál csinálni és meg akarja akasztani a rendes ügymenetet. Ezzel legfőlebb kockára teszi az igazgatóság jóindulatát és — a közönség rokonszenvét.

A tegnapi előadás keretében először lépett fel Scomparini Mária, a széphangu fiatal alténekesnő mint szerződött tag, Amneris szerepében. A művész nő kezdetben erős lámpalázzal küzdött, de a második felvonásban már bátrabban lépett fel és egyes dolgokat igen szépen énekel, ámbár egészben véve még nagyon meglátszik rajta a szinpad rutin hiánya. E tekintetben magasan áll fölőtte Ney Hermin, aki szép és szenvedélyes etiopiai királyleány volt. Tem-

Törvényesen védett

„Bob-csemege”

a legkellemesebb hashajtó. Orvosok rendelik.

Kapható a gyógyszerárakban.

Főraktárak: Lux Mihály, Muzeum-körut 7., Dr. Egger Leó, Váci-körut 17., Török József, Király-utca és Andrassy-ut, Kartschmaroff A., Népszínházzal szemben, Fodor J. Sas-drogueria, Kerepesi-ut, Gara és Roih, József-körut 74., Fodor Márton, VII., Király-utca 41. és Váci-körut 10., Molnár és Moser, Koronaherceg-u., Neruda Nándor, Kossuth Lajos-utca, Szécsi Lajos, Andrassy-ut 78., Reiner és Társa, Buda, II., Fő-utca 12.

peramentuma azonban néha annyira elragadta énekközben, hogy a zenekar alig bírta utólrni. *Prévost* tisztán csengő, pihent hanggal énekelte Radamest. *Kornai* méltósággal adta a királyt. A főpap szerepében *Szendrói* kiadta hangjának minden ércét és *Várady* mint Amonasro tisztelességgel állta meg a helyét. Az előadást *Benkő* karnagy vezényelte.

* Az országos cigányzene-verseny. Csütörtökön este *Kóczé* Antal hírneves cigányprimás kedvéért telt meg a Népszínház nézőtere. Kóczét közelebbi ismerősei a legnagyobb élő cigányművészek közé sorozzák, aki csodálatos hangokat tud kicsalni a hegedűből s mélyen leérez a magyar népdal lelkéhez. Tegnap esti szereplése olyan ovációk között ment végbe, amilyenekre nemcsak a mostani országos verseny során nem volt még példa, de amilyenekre a legkényesebb primadonna is büszke lehetne. Háromszor emelkedett fel a függöny s Kóczénak ugyanannyiszor ismételnie kellett, hogy a hangversenye körülbelül egy óráig tartott. Kóczén kívül *Komlóssy* Emma és *Pintér* Imre töltötték be a daikkal az estét, természetesen *Dankó* népszínműve mellett.

SPORT.

× Bécsi versenyek. A tegnapi versenynap szenzációja *Ágnes* győzelme volt, mely 25-szörös kvótát hozott híveinek. A többi verseny sablonszerűleg folyt le, nagyobb emóciót csak a *Verneuil-handicap* hozott, melyet *Merry Ágnes* nyert meg. Az *Államdíjat* a mindig nagyratartott *Casanova* vitte el 18 font engedménnyel *Vaga* elől.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

= Esküdték kisorsolása. A budapesti büntető törvényszéken ma délelőtt sorsolták ki a jövő október hóban bírói tisztet gyakorló esküdteteket. A kisorsoló bizottság elnöke *Zsitvay* Leo volt; tagjai voltak a törvényszék részéről dr. Agoraszó Péter és dr. Kramasza Imre törvényszéki bírák. Az ügyészséget dr. Böhm Alajos kir. ügyész képviselte, az ügyvédi kamara részéről dr. Baracs Marcell volt jelen.

NYILTTÉR. *)

Dadogást és minden beszédhibát sikeresen gyógyít **SOLT LAJOS** tanfolyama. Budapest V., Báthory-utca 20. szám. Fölvétel 12—1-ig.

KÖZGAZDASÁG.

A belügyminiszter és a kivándorlás. A belügyminiszter széles körben leendő közhírrététel végett az összes törvényhatóságokkal a következőket közölte. Az északamerikai Egyesült Államokban a bevándorlás szabályozásáról új törvény lépett életbe. E szerint minden kivándorló partraszálláskor két dollár fejadót fizet, hülyéknek, elmebetegeknek, szegényeknek, koldusoknak, ragályos betegeknek, többnejűnek, bűnösöknek, olyanoknak, akik büntetve voltak, anarchistáknak partraszállását nem engedik meg. **Egytől ötezer dollárig büntetik, akik bevándorlásra csábítanak és munkát ígérnek.** A belügyminiszter szívére köti a hatóságnak, hogy az amerikai új törvényt ismertessék meg a néppel, ne hogy még több család kótyavetyélje el mindenét, olyan, akiről evidens, hogy a szigorú bevándorlási bizottság nem engedi partra szállani, hanem visszaküldi. Különben itt közöljük, hogy értesülésünk szerint az utóbbi napokban is több száz magyar kivándorlót küldtek haza, mert a létminimumot sem tudták igazolni, mert olyan levelek voltak birtokukban, melyekben munkával, keresettel biztatták őket.

A gazdasági cselédek szegődési ideje. A Bányamegyei Gazdasági Egyesület tudvalevőleg szabályozni kívánja a gazdasági cselédek költözködési idejét. Ujabbán a hódmezővásárhelyi gazdák foglalkoztak gyűlésükön ezzel a kérdéssel és amellett foglaltak állást, hogy a gazdasági cselédek az új gazdasági évvel, október végén, mint szokásban van, álljanak új helybe. Ezt emberbaráti és gazdasági okok is támogatják.

Kiállítási hírek. A nyíregyházi gyümölcskiállítás az ottani városházán október 3., 4., 5-én lesz. — A székelyudvarhelyi gépek és gazdasági eszközök kiállítási rendezősege megalakult. Elnök Hollak Arthur, tagok Damokos Andor, dr. Demeter Lőrinc, Szöllőssy Samu, Máthé Pál, Sándor Gergely, Simó János, előadó Hlatky Miklós. — A tolnamegyei gazdasági egyület sikerült lókiállítást és díjazást rendezett Hőgyészen. Száz anyakancát, 70 hároméves csikót mutattak be. A zsűri elnöke gróf Apponyi Géza volt. — A karavukovai szarvasmarhakiállítás 250 bonyhádi tehenet mutattak be a kisgazdák. Zomborból sokan rándultak ki a tanulságos kiállításra.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza elkelt 35.000 mm. 2 és fél fillérrel olcsóbb árákon.

Készárúzet.

Buza:

Tiszavidéki: 590 mm. 82 k. 8.05 korona, 200 mm. 82 k. 7.95 korona, 300 mm. 81.5 k. 7.92.5 korona, 100 mm. 80 k. 7.92.5 korona, 100 mm. 80.5 k. 7.87.5 korona, 200 mm. 80 k. 7.92.5 korona, 400 mm. 80 k. 7.80 korona, 100 mm. 80 k. 7.80 korona, 200 mm. 80 k. 7.92.5 korona, 150 mm. 80 k. 7.85.5 korona, 100 mm. 79 k. 7.85 korona, 500 mm. 79.7 k. 7.87.5 korona, 500 mm. 79.5 k. 7.80 korona, 1000 mm. 79.5 k. 7.90 korona, 200 mm. 79 k. 7.80 korona, 200 mm. 79 k. 7.85 korona, 100 mm. 79 k. 7.80 korona, 100 mm. 79 k. 7.75.5 korona, 100 mm. 79 k. 7.75 korona, 700 mm. 79 k. 7.85 korona, 100 mm. 78.5 k. 7.77.5 korona, 150 mm. 79 k. 7.77.5 korona, 100 mm. 78 k. 7.72.5 korona, 200 mm. 78.5 k. 7.77.5 korona, 300 mm. 77.8 k. 7.65 korona, 300 mm. 77.5 k. 7.65.5 korona, 100 mm. 77 k. 7.65 korona.

Pestmegyevidéki: 100 mm. 80 k. 7.80 korona, 100 mm. 80 k. 7.75 korona, 100 mm. 79 k. 7.70 korona, 500 mm. 78.5 k. 7.72.5 korona, 150 mm. 78.8 k. 7.70 korona, 500 mm. 78.5 k. 7.75 korona, 500 mm. 78.5 k. 7.72.5 korona, 200 mm. 78 k. 7.65 korona, 150 mm. 79 k. 7.75 korona, 100 mm. 78 k. 7.70 korona, 150 mm. 77.5 k. 7.70 korona, 200 mm. 77.5 k. 7.60 korona, 100 mm. 77 k. 7.65 korona, 3400 mm. 76 k. 7.55 korona.

Hartai: 960 mm. 77 k. 7.70 korona, 600 mm. 79 k. 7.70 korona.

Bánsági: 2000 mm. 76.2 k. 7.50 korona.

Obecsei: 4000 mm. 78.2 k. 7.82.5 korona.

Paderi: 5000 mm. 78 k. 7.65 korona.

Torzsi: 2000 mm. 78 k. 7.72.5 korona.

Verbászi: 600 mm. 77 k. 7.80 korona.

Báziási: 2300 mm. 78 k. 7.47.5 korona.

Dunai: 800 mm. 77 k. 7.55 korona, 2200 mm. 76 k. 7.50 korona.

Bácskai: 500 mm. 78 k. 7.22 korona, 2000 mm. 77 k. 7.70 korona, 3000 mm. 76 k. 7.50 korona.

Rozs: 200 mm. 6.32 korona, 100 mm. 6.30 korona, 250 mm. 6.22 korona, 200 mm. 6.22 korona, 200 mm. 6.17.5 korona, 200 mm. 6.15 korona, 200 mm. 6.12 korona, 400 mm. 6.07 korona.

Arpa: 100 mm. 5.55 korona.

Zab: 100 mm. 5.55 korona, 100 mm. 5.52 korona.

Érték-tőzsde.

Komoly idők szelét érzi a börze. A helpolitikai események következtében az izgalom egyre növekszik. A külföld nyugtalanodik, Bécs pedig folyton támad. A részvény értékek nagy tételekben kerülnek eladásra s az egész vonalon nagy realizálási kedv mutatkozik. A lanyhasághól természetesen kijutott valamennyi papírnak, de főleg a 4 százalékos koronajáradék és a Budapesti közúti vasutárszvények kínáltattak folyton alacsonyabb árákon.

Az előtőzsdén jegyeztek:

Osztrák hitel	637.—	634.50	634.50	—
Magyar hitel	703.—	702.—	700.50	—
40% koronajáradék	98.60	96.45	96.30	—
Leszámitolóbank	438.—	438.—	438.—	—
Jelzálogbank részv.	499.—	499.—	498.50	—
Rimamurányi	440.—	438.—	439.—	—
Allamvasut	642.—	641.—	641.—	—
Városi villamos	298.—	298.—	298.—	—
Budapesti Közúti	588.—	588.—	588.—	—

A déli tőzsdén zárultak:

Osztrák hitelrészv.	632.75	—	—	—
Magyar hitelrészv.	696.—	—	—	—
40% koronajáradék	96.15	—	—	—
Leszámitolóbank	438.—	—	—	—
Jelzálogbank részv.	498.50	—	—	—
Rimamurányi	438.—	—	—	—
Allamvasut	638.—	—	—	—
Városi villamos	298.—	—	—	—
Budapesti Közúti	583.—	—	—	—

REGÉNY-CSARNOK.

A trombitás lova.

Irta: Halévy Lajos.

Franciából fordította: Hajdu József.

Miután György elbeszélte, miként jutott 22 éves korában Stülbo báróné kezéhez, Pál emígyen szól: «Én meg a trombitás lova által nősültem meg. Már 40 éves lehettem s mindazonáltal az aglegénységet legkevésbé sem untam meg; sőt mi több, mindenre, ami szent, megesküdtem, hogy a házasság kellemetlen, kalandos, és olykor-olykor veszélyes oldalával soha nem akarok megismerkedni; én e számítást természetesen a trombitás lova nélkül tettem!»

Szeptember hó utolja lehetett, amidőn Baden-Badenből megérkeztem és csak 24 órát szándékoztam Párisban eltölteni. Négy vagy öt barátomat hívtam meg birtokomra vadászatra. Október elejére terveztük az összejövetelt és alig volt még egy heti időm, hogy a Roche-Targé-n fekvő birtokomon mindent rendbe hozzassak. Midőn Párisba érkeztem, már a lovászom levele várt reám, melyben értesített, hogy a kutyáknak nincs semmi bajuk, ellenben azon 12 vadászlovam közül, amelyeket ott lent hagytam, Baden-Badenben való tartózkodásom ideje óta 5 részt megbetegedett, részint megsántult, úgy, hogy elodázhatatlan kényszerűségnek tartom lóállományomat kiegészíteni.

Az elizéi mezők lókereskedőjéhez fordultam tehát, akik nekem mintegy 3000 franknyi átlagos ár mellett meglehetősen szép számú vadászlovat ajánlottak fel. A kártyán azonban az utóbbi napokban sokat vesztettem s így nem lehettem sem azon hangulatban, sem azon helyzetben, hogy egyszerre 7 vagy 8 száz Louis d'ort kifizethessek.

Egy szerdai napon volt, amidőn Cheri lónagykereskedő eszközölte az első tavaszi nagy lóbevásárlást, én is ez alkalommal csak egy vaktában, a katalógus leírása nyomán vásároltam: «kitünő vadászparipa... kitünő ugró... egy nő alatt lovagolt stb.» 8 lovat, mely nekem alig került többre, mint 5000 frankba. Ezen lovak közül, gondolám magamban, bizonyára csak akadni fog 4, amelyek vadászatra alkalmasak lesznek.

Ezen lovak között volt egy, melyet őszintén megvallva, csak ritka szép színéért vettem meg. A katalógus nem emlékezett meg róla, mint valami vadászparipáról és csak e szavakkal illusztrálta: «Brutus, nyerges ló, jól iskolázott». Almasszürke színű, hatalmas testalkattal; oly szép volt, hogy hozzá hasonlót nem minden alkalommal lehetett látni, bőrének fehérsége csaknem szabályszerű fekete foltokkal volt behintve, amelyek igen szépen voltak elosztva. A legközelebbi napon elutaztam Roche-Targé-ba és másodnapra reá tudatták velem, hogy a lovak megérkeztek. Mindjárt kisettem, hogy megtekinthessem és első tekintetem is Brutusra esett, 24 óra óta még mindig nem ment ki a fejemből ez a szürke, ördögös ló, különös kedvet kaptam kipróbálni, hogy megtudjam hát mi is lakozik benne.

Elővezettettem lovászom által az istállóból. A lónak hosszú fogai voltak és egyes jelenségeiből tiszteletreméltó korra lehetett következtetni: hatalmas gerincoszlopa, széles melle, erős és szép testtartása volt, ami az én figyelmemet főleg megragadta. Az tetszett nekem leginkább, amint engem Brutus megbámult s amint az ő figyelmes, okos és kíváncsi szemével kísérte minden mozdulatomat és vendégeimet.

Beszédemet is felette nagy érdeklődéssel kísérte, fejével mindinkább hozzám közeledett, hogy szavaimat annál jobban hallhassa és ha félbeszakítam beszédemet, mintegy feleletül hangosan nyertett.

Megmutatták egymásután a többi hét lovat is, én azonban csak futólag szemléltem meg.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat.

Elismert kiváló jóminőségű

Honi ipar! Sajátkészítményű férfiruha-áruház Honi ipar!

férfiszabó LUKÁCS GYULA férfiszabó

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 18. sz. alatt.

Dus választék fiu- és gyermekruhákban.

Nagy választék divatszövetmellényekben. Mértékszerinti megrendelésekre csakis kiváló jóminőségű honi és angol szöveteket tartok raktáron. Mintákat kívánatra bérmentve küldök. 102

SZINHÁZAK.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

M. kir. Operaház.
Anthes György első felléptével:
Lohengrin.
Regényes opera 3 felvonásban. Szövegét és zenéjét írta Wagner Richard. Kezdeté 7 órákor.

Nemzeti színház.
Új betanulással 2-szor:
A kegyenc.
Tragédia 5 felvonásban. Írta gróf Teleki László. Kezdeté 7 órákor.

Népszínház.
Blaha Lujza asszony vendégfelléptével:
Cigányélet.
Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Dalokkal és táncsal. Írta és zenéjét szerző Dankó Pista. Kezdeté 7 órákor.

Vigszínház.
Herbelin papa.
Böhözat 3 felvonásban. Írták Riche és Bernéde. Kezdeté fél 8 órákor.

Magyar színház.
A drótos tót.
Nagy operett előjátékkal 2 felvonásban. Írta Leon Viktor. Zenéjét szerző Lehár Ferenc. Kezdeté fél 8 órákor.

Uránia.
Szerbia.
160 színesen vetített képpel és 20 mozgófényképpel. Írta Strausz Adolf dr. Kezdeté fél 8 órákor.

Fővárosi nyári színház.
Éjjeli menedékhely.
Jelenetek 4 felvonásban. Írta: Gorkij. Kezdeté fél 8 órákor.

Schoffola Ernő A ruggantagyártás meghonosítója
Budapest, VI., Andrassy-ut 3
Legjobb minőségű gummitömlők kerti fecskendezésre
25
árjegyzék ingyen.

Kézimunkák

sz anyagok legjobban kaphatók CZAMRA RÓBERT, Budapest, IV., Zsibárus-utca 5. sz. Egyedüli kézimunka-üzlet, mely művészi irányra súlyt fektet, különlegesség magyar stílyú rajzok s aplikációkban. Mindennemű himzűszövetek, kötő- és horgoló-anyagok dus választékban. Iskoláknak 10% árengedmény. Vidékre minták bérmentve. 163

M. kir. államvasutak.
138.213/903—C/II. sz.

Hirdetmény.

Rajna-wesifali-ozstr.-magyar vasuti kötelék.
(Díjszabási pótlék életbe-léptetése.)

A fenti kötelék forgalomban 1901. évi november hó 1-től II. rész, 1. füzet (közös füzet) című díjszabáshoz 1903. évi október hó 1-én a II. pótlék lép életbe, mely a külön határozmányok módosításán kívül egyéb kiegészítéseket stb. tartalmaz.

Ezen pótlék a részes vasutaknál 12 fillérért megszereshető.
Budapest, 1903 szept. hó.

A m. kir. államv. igazgatósága a részes vasutak nevében is, (Utannyomás nem díjazatik.)

Törlesztéses kölcsönt!

Földbirtokra, házakra 4-65% mellett (tökötör-l-istessel együtt) az ér-ték 70%-ig. Közhiva-talnokoknak 15 évi törlesztésre személy-hitelt kezes nélkül ka-tonai házassági óva-dékra, továbbá minden hitelképes egyénnek jeg-gyorsabb és diszkrét le-honyolítás mellett ki-eszközöl. (Válaszbélyeg.)

Mellinger Oszkár
BUDAPEST, 145
IV., Ujvilág-utca 33. szám.

500 forintot fizetek annak, ki **Bartilla fog-vizének** haszná-lata mellett — üvege 36 kr. — valaha ismét fogfájást kap vagy szája büzlik. (Csomagolásért külön 10 krajcár.)

BARTILLA WINKLER ED.
Wien, 19/I., Sommergeasse 1. Főraktár Budapesten: Török I. Király-u. 12., Andrassy-ut 29., Dr. Egger Váci-körut 17. Csakis Bartilla fogviz kérendő. Hami-sítások bejelentése jól jutalmazatik. 9

LEGSZEBB.....LEGJOBB.....LEGOLCSÓBB.

PAP LAN PAP LAN PAP LAN

GICHNER JÁNOS
paplan, matrac és kárpitósáru gyáros, sző-nye, függöny, vasbutor stb. nagy raktára.
Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 20. sz.
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek, nem tetsző áruk kicseréltetnek, vagy a pénz visszaadatik.

Balaton csarnok V., Vadász- és Hajnal-u. sarok.
Saját épületében **kávéház és szálloda**
ma megnyílt ujonnan átalakítva. Naponta kitűnő cigányzene. Szálloda-szobák 3 korona. Ker. utasok-nak 20% engedmény. Tisztelettel
157 *Veszprémi Steiner Sándor.*

HATSGHEK ARTHUR
Budapest, IV. kerület, Múzeum-körut 21. sz.
látszerészeti és főnyképezőgépek és kellékek szaküzlete.
Különlegességekben dus választék jutányos árak mellett.
E lap olvasói 10% árkedvezményben részesülnek.

!! Központi szőnyegtelep vezet !!

Csakis Múzeum-körut 39. sz.,
a Múzeum-kerttel szemben.

Az őszi idény beálltával raktárunkat a legmagasabb igényeknek megfelelően, **dusan felszereltük** és ezáltal sikerült eddigi árunkat meg alacsonyabbra redukálni. Egy összehajtható vasgy. 3-részes matracal, 1 szőnyeg-üzemelti ágyal, 5 méter futó, 1 fűtőszószó-csák 9 ftt., 1 ablak (2 szárny) szövetfüggöny 1 ftt 15 kr., 2 ágy, 1 asztalterítő, összesen 2 ftt 40 kr. Fűtőszószók 13 krtól feljebb. Ebédlő-, háló- és sza-lonszószószók, különféle minőség és minden nagyságban, rendkívül olcsón. Tull-stórok (applikált) 4 fttől feljebb. **Kombinált, saját fölügyeletem alatt készült posztó és pilisé asztal- és ágyterítők, függönyök,** a legújabb színek és legremekelb összeállításban, még eddig nem létezett árakon.

Főhívás az összes intézetek, hivatalok, szállodák, vendéglősök és kávé-sokhoz. Mielőtt az őszi bevásárlásukat **pokrócsokban** (szobák bevonására, ablakvédőnek és léghuzam elhárítá-sára) eszközölnék, kérem szíves látogatásukat a **minő-ség és árak** tájékozása céljából. **Sima** (zöld, bordó) **pokróc**, 120 cm. széles, méterje 1 ftt 40 kr. — Nagy előny vidéki vevőknek: 100 fttos vételnél egyes logatom, 200 fttos vételnél kettős fogatu gummierekűm áll teljes napon a vevő rendelkezésére. 164

Elv: kevés haszon, nagy forgalom!

Angol férfi- és gyermekruha-áruház.

Olcsó, szolid árak, pontos kiszolgálás.

Aszódi S. és Társa
férfiszabó-mester
VIII., Kerepesi-ut 41. szám
(Adria-szálló épület).

Nagy választékú raktár angol és francia divat-keimekben. Mérték szerinti megrendelések az általánosan elismert 14 ftt árakban a legújabb divat-kelmékből készítettnek. — Kívánatra mintákat és mértékvételi utasítás bérmentve. 162

BUTOROK

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig **legjutányosabban** kaphatók ugy kész-pénzért, mint **részletfizetésre** **EHRENTREU** és **FUCHS** testvéreknél
Budapest, VI., Teréz-körut 8. (Andrassy-ut közelében). Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Grossmann B. és Társa Erzsébet-körut 12. I/9. 14-16 forintért férföltönyök mérték után készítettnek a legújabb és legdivatosabb szövetekből. (154) Telefonszám 12-11.

A „HARISNYAKIRÁLY”

budapesti üzlete kizárólag Teréz-körut 2. szám, a. Elismert legjobb harisnyák.
Feltétlen szabott és olcsó árak. Feltétlen szabott és olcsó árak.

75.983—I/1-a. szám.

Faeladási hirdetmény.

A vinkovcei kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó s az alább felsorolt vágásokban található tölgy-, köris-, szil-, gyertyán- s egyéb törzsek eladása iránt **1903. évi szeptember hó 28-án** délelőtt 10 órakor a vinkovcei kir. főerdőhivatalnál nyilvános árverés fog tartatni.

1. Jaszenováci erdőgondnokság Hinagreda nevű védkerületében 30·00 k. h. vágásterületen 1342 drb tölgy, 125 drb köris és 421 drb szil 84,057 korona beesértékben.
  2. Jaszenováci erdőgondnokság Čadjavski bok nevű 2. számú védkerületében 104·10 k. h. vágásterületen 1544 drb tölgy, 2292 drb köris, 2652 drb szil, 531 drb gyertyán s egyéb 124.458 korona beesértékben.
  3. Jaszenováci erdőgondnokság Čadjavski bok nevű 3. számú védkerületében 68·20 k. h. vágásterületen 1024 drb tölgy, 283 szil, 380 drb gyertyán s egyéb 120.791 korona beesértékben.
  4. Jaszenováci erdőgondnokság Dovjani nevű védkerületében 97·70 k. h. vágásterületen 1296 darab tölgy, 245 darab szil, 118 darab gyertyán s egyéb 174,008 korona beesértékben.
  5. Jaszenováci erdőgondnokság Trstika nevű védkerületében 65·20 k. h. vágásterületen 1077 drb tölgy, 147 drb szil, 417 drb gyertyán s egyéb 91.023 kor. beesértékben.
  6. Lipovljanei erdőgondnokság Čardačinska greda nevű védkerületében 43·06 k. h. vágásterületen 745 drb tölgy, 44 drb köris, 33 drb szil 57.402 kor. beesértékben.
  7. Lipovljanei erdőgondnokság Žabarski bok nevű védkerületében 44·10 k. h. vágásterületen 949 drb tölgy, 36 drb köris, 293 drb szil 77.784 korona beesértékben.
  8. Lipovljanei erdőgondnokság Savičigjol nevű védkerületében 75·05 k. h. vágásterületen 1120 drb tölgy, 2307 drb köris, 237 drb szil, 44 drb gyertyán s egyéb 103.864 korona beesértékben.
  9. Raiči erdőgondnokság Javička greda nevű védkerületében 48·45 k. h. vágásterületen 652 drb tölgy, 8 drb köris, 139 drb szil, 4 drb gyertyán s egyéb 62.818 korona beesértékben.
  10. Županjei erdőgondnokság Slavir nevű 29. számú védkerületében 40·05 k. h. vágásterületen 1159 drb tölgy, 7 drb köris, 1 drb szil, 59 drb gyertyán s egyéb 85.401 korona beesértékben.
  11. Županjei erdőgondnokság Slavir nevű 29. számú védkerületében 76·54 k. h. vágásterületen 2283 drb tölgy, 5 drb köris, 5 drb szil, 51 drb gyertyán s egyéb 166.402 korona beesértékben.
  12. Nemcei erdőgondnokság Deš nevű «A» védkerületében 50·00 k. h. vágásterületen 1924 drb tölgy, 22 drb köris, 23 drb szil, 45 drb gyertyán s egyéb 177.902 korona beesértékben.
  13. Nemcei erdőgondnokság Deš nevű «B» védkerületében 49·98 k. h. vágásterületen 1215 drb tölgy, 8 drb szil, 31 drb gyertyán s egyéb 124.187 korona beesértékben.
  14. Nemcei erdőgondnokság Deš nevű «C» védkerületében 120·27 k. h. vágásterületen 2357 drb tölgy, 54 drb köris, 20 drb szil, 377 drb gyertyán s egyéb 203.054 korona beesértékben.
  15. Nemcei erdőgondnokság Gradina nevű védkerületében 44·04 k. h. vágásterületen 1182 drb tölgy, 65 drb köris, 17 drb szil, 87 drb gyertyán s egyéb 98.944 korona beesértékben.
  16. Morovici erdőgondnokság Sumovac nevű védkerületében 101·10 k. h. vágásterületen 2425 drb tölgy, 46 drb köris, 391 drb szil 211.978 korona beesértékben.
  17. Jaminai erdőgondnokság Puk nevű védkerületében 51·85 k. h. vágásterületen 911 drb tölgy 85.510 kor. beesértékben.
  18. Jaminai erdőgondnokság Vračična nevű védkerületében 93·88 k. h. vágásterületen 1425 drb tölgy 107.281 korona beesértékben.
  19. Raiči erdőgondnokság Javicka greda nevű védkerületében 30·22 k. h. vágásterületen 16 drb tölgy, 2031 drb köris, 246 drb gyertyán s egyéb 9082 korona beesértékben.
  20. Ujgradiškai erdőgondnokság Medju strugove nevű 22. számú védkerületében 69·10 k. h. vágásterületen 309 drb tölgy, 2828 drb köris, 27 drb gyertyán s egyéb 40.764 korona beesértékben.
  21. Ujgradiškai erdőgondnokság Ljeskovača nevű védkerületében 87·12 k. h. vágásterületen 857 drb tölgy, 1859 drb köris, 26 drb gyertyán s egyéb 77.311 korona beesértékben.
- Összesen:** 1390·01 k. h. vágásterületen 25.812 darab tölgy, 11.729 darab köris, 4915 darab szil, 2443 darab gyertyán s egyéb 2,284.021 korona beesértékben.

A zárt írásbeli ajánlatok legkésőbb 1903. évi szeptember hó 28-án délelőtti 10 óráig a vinkovcei kir. főerdőhivatal házipénztáránál nyújtandók be, amelyekhez a megajánlott árnak megfelelő 5%-nyi bánatpénz is csatolandó.

A tölgytüzifa az eladás tárgyát nem képezi.

A részletes eladási feltételek, illetve a kötendő szerződés mintája ugy a vinkovcei kir. főerdőhivatalnál, valamint a jaszenováci, lipovljanei, raiči, ujgradiškai, županjei, nemcei, morovicsi és jaminai kir. erdőgondnokságoknál megtekinthető.

Budapest, 1903. évi szeptember hóban.

170

M. kir. földművelésügyi miniszter.